

NAŠ DOM

LIST ZA LJUDSKO
PROSVETO
LETNIK XVIII

JUNIJ 1926

Razpored vsebine 6. številke:

Vrli Slovenci! Prava vera bodi vam luč,
materin jezik bodi vam ključ do zveličanske
narodne omike. A. M. Slomšek.

	Stran
Junij (Dekle s Senovega)	109
Slovenska knjiga (Dr. Jože Jeraj)	110
Izkušnja (Savinka)	111
Vera in prosveta (Prof. Ivan Prijatelj)	112
Naša knjiga (Dr. A. Veble)	114
Darilo (Josta)	115
Narodna noša v Konjicah in Slovenski Bistrici (Dr. Fr. Kotnik) s sliko	115
Zakon treh (Jože Stabèj)	118
Tatje (M. Krevh)	122
S pisanih polj	123
Društveni novičar	124

Na platnicah: Lepa knjiga.

„Naš dom“, list za ljudsko prosveto, izhaja vsakega 15. v mesecu. — **Urejuje** ga Jože Stabèj in na njegov naslov v Mariboru, Aškerčeva ulica št. 22/I, je pošiljati vse rokopise. — **Naročnina** za vse leto je 20 Din., za inozemstvo po dogovoru, drugače 40 Din. — **Uprava** je v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6/I. — **Številka računa** pri poštni hranilnici, podružnici v Ljubljani je **13.577**. — Za Prosvetno zvezo v Mariboru kot izdajateljico in za uredništvo je odgovoren Jože Stabèj, za Tiskarno sv. Cirila v Mariboru, ki list tiska, Leo Brože, oba v Mariboru.

Salda-konti, štrace,
blagajniške knjige,
amerik. žurnale,
odjemalne knjižice itd.
nudi p. n. trgovinam
po izredno ugodnih cenah
Knjigoveznica K. T. D.
v Ljubljani, Kopit. ul. 6./II.

Prodajalna K. T. D.
(prej Ničman)
— Ljubljana —
(poleg Jugoslov. tiskarne)
Ima v zalogi:
Vse pisalne potrebščine,
podobe, molitvenike, sve-
tinje, devocijonallje i. t. d.
Svoji k svojim!

Junij.

Dekle s Senovega.

Kam so se zazrle tvoje sinje oči, kam se je zapičil tvoj hrepeneči pogled, dekle?

Šmarnice odcvetajo, roža se razcveta na tvoji gredici, v logu žgoli slavec neko čudovito, skrivnostno, do sedaj ti nepoznano pesem...

Saj je pel tudi druga leta, pa tiste noči te je njegova pesem le uspa-vala in se zlivala s tvojimi majniškimi sanjami, zdaj se ti pa zdi, da so njegove melodije le odmev tvoje koprneče duše, ki hrepeni iz tega čudnega, nejasnega svita v novo zarjo...

Roža se razcveta na tvoji gredici, gartroža rdeča... In ko bo solnca dovolj, se bo razcvela...

Pred kipom Najbolj svetega srca klečiš; prišla si, da mu v pristrčni molitvi čestitaš; saj je junij sveti god njegov.

Veseli vrisk se je zamajal tam med polji... Omahnile so ti v molitev sklenjene roke, nemirna si vzvalovila... To je nekdo — on je... Kaj, če se ti približa in te zaprosi: Daj mi, dekle, cvetko zalo!...

Glej, zažarelo je Najbolj sveto srce in zatrepetalo. Zbal se je zate dobri Pastir... Pojdi, vprašaj ga, kaj naj storiš, prisluhni njegovemu srcu, če ne zaprosi morda tudi On: Hčerka, daj mi rožo..., ali, če ti ne odvrne: Dehteče bele šmarnice si darovala nama z Materjo, lilijo si nama posvetila, njemu pa daj rož rdečih.

Pojdi in govori najprej s Srcem in pazi, dobro pazi na njegov odgovor in nasvet, da se nekoč, ko bo solnce že zdrsnilo z nebesnega loka, ne prestrašiš...

Slovenska knjiga.

Dr. Jože Jeraj.

Notranja moč in sila narodov se najlepše razodeva v narodni knjigi. Ako vzameš v roke knjigo, ki je izšla iz ljudstva, moreš najbolj soditi o njegovi izobrazbi, o njegovem mišljenju, življenju in o njegovih nazorih. Tako je knjiga ogledalo narodove duše, izraz njegovega čuvstvovanja, trajni spomenik njegovega zgodovinskega obstoja. Dokler narod še nima pisane knjige, živi življenje rastline ali živali, ki se ne zaveda lastnega obstoja. Rastlina raste, cveti, propada brez sledu, tak je tudi narod brez pisane knjige. Živi rastlinsko življenje, raste, misli, čustvuje, pa vse ostane brez pravega sledu, ker nedostaja glavno, ki daje zgodovino narodu, pisana knjiga.

Kako dragocena si zato, knjiga, vezana v usnje ali platno, napisana na belem papirju! Ti si najbolj živa priča, da naše in narodove duše žive, čustvujejo, ti ohranjaš spomin na nas poznim rodovom, ti si spomenik, trajnejši od brona in jekla, tvoje črke so močnejše od železa, neizbrisljive so, niti zob časa, ki ogloda jeklo in steklo, tebi ni kos, magična moč tvojih skritih znamenj triumfira tudi nad njim.

Zato pozdravljena, naša prijateljica, neminljiva priča vsega našega narodnega življenja, verskega, znanstvenega, vzgojnega, leposlovnega in umetniškega, ti zlati sad našega rodovitnega narodnega drevesa!

Verska knjiga.

Kakor je globoka vera našega ljudstva, kakor je neuklonljiva udanost naših kmetskih mater in žen, kakor je nedopovedljiva ponižnost naših mož, lepota slovenskih deklet, korajža naših fantov, kakor je nepopisljiva jasnost naših slovenskih otroških obrazov, tako globoka, udana, ponižna, zaupajoča in čvrsta je naša verska knjiga. Od slovenskega sv. pisma, ki ga je napisal nebeški Oče svojemu slovenskemu ljudstvu, pa do zadnjega najbolj ponižnega molitvenika, ki v njem marljivo lista trda — žuljava roka našega ratarja, je nešteto knjig s sveto besedo med nami. Najboljši naši pesniki, pisatelji in umetniki so predvsem sveto pisali in risali. Najlepše pesmi in povesti preveva sveti božji duh. Sveto je slovensko ljudstvo, sveta je njegova nabožna knjiga, sveti so bili njegovi pisatelji nabožne knjige, nepozabni Slomšek, misijonski Baraga, neprekosljivi Knoblehar, otroško ponižni Marijin pesnik samostanski brat Filip.

Znanstvena in poučna knjiga.

Modro je naše ljudstvo, modri so slovenski očanci, prevdarni gospodarji, varčne gospodinje, učeni naši profesorji, pravični naši sodniki, izobraženi naši duhovniki. Zato je tudi slovenska poučna knjiga preudarna, izobražena, pravična in varčna. Kakor je skrbno in premišljeno vse delo pri nas, tako so tudi naše znanstvene knjige skrbne in premišljene. Saj narod, ki kvišku stremlji, mora delati po načrtih, raziskovati, iskati, misliti, prevdarjati, orati in sejati ter poučevati. Koliko imamo Slovenci takih, ki orjejo njivo znanja, kopajo bisere učenosti. Kdo ne pozna kladivarja Mahničarja, ljudskega Kreka, v jezikoslovju učenega Miklošiča, v pravici veščega Žolgarja, učenih profesorjev naše slovenske »alma mater«, naše univerze!

Kdo ne pozna spretnosti naših šolnikov, prebrisane metode naših vzgojiteljev! Svetovno je znan pisatelj »Blažeta in Nežice«, nad vsemi stavbami se dvigujejo pri nas domovi šole in vzgoje, znanilci tujcem, da smo Slovenci narod znanstva in vzgoje.

Lepa knjiga.

Zelena je naša domovina, rajske so žitorodne naše ravnine, mogočne gore in planine, poredne so naše vasice, beli trgi, domača so naša mesta, sladke so naše matere, kremeniti naši očetje, junaški fanti, zorne slovenske deve, otroško dobri slovenski starčki, polne so naše duše, kipeča naša srca, strastna je ljubezen, nevarna naša jeza in sovraštvo, zelena, rajska, mogočna, poredna in sladka, domača, kremenita, zorna, junaška, kipeča in strastna, otroško verujoča in polna je tudi naša lepa knjiga. Lepše od naših gričev so naše pesmi, pravljice in povesti.

Slovenci smo narod pesnikov, umetnikov. Trikrat je Bog zajel iz zakladnice in obdaril Slovence, ko je delil darove srca in pesmi. Veliko je slovensko srce, brezdanje so njegove globine, nedopovedljive strune njegove miline. Kdo sešteje naše pevce, kdo naše pripovedničarje, kdo izmeri blagoglasja našega jezika, zvočnost slovenskega grla! Nepregledna je vrsta slovenskih pevcev od preprostega narodnega pevca, ilirsko navdušenega Vodnika, preko našega pesniškega Triglava Prešerna, do narodnih naših pevcev Gregorčiča, Aškerc, modernega Župančiča, mladostnega Ketteja. Kdo prekosi ljudskega pripovedalca Jurčiča, salonskega Kersnika, mehkega Meška, kremenitega pisatelja svobodnega solnca Finžgarja, pisatelja slovenskega trpina kmeta in delavca Cankarja, romantičnega slavitelja »Božjih mejnikov« Pregeljna! Nepregledne so vrste, široka je dežela glasnikov slovenskega srca in ljubezni — živo, nepremagljivo znamenje živih nepremagljivih sil našega naroda. Zato se bodo prej porile naše gore, prej se bodo porušile naše zelene ravnine, ko da bi vsahnili in zamrli viri naše lepe knjige.

Slovenski narod bo v svoji knjigi živel vekomaj.

Izkušnja.

Mamica so rekli Stani:

»Brž no žito plet!

Osat in plevel odstrani
predno pojde v cvet.«

Stana si oči pomane
in od doma gre,
v senci hrastovi ostane,
osat sem al tje.

S solnčnim žarkom ljubimkuje

skozi senco vej,
zlato si bodočnost snuje
v blaženosti vsej.

Osat je prerastel žito,
mati tarnajo.
Stana nosi krivdo skrito,
žetev slaba bo.

V srcu sklene: Druge krat
plela žito bo,
da vesela bode mati
pekla kruh za njo.

Savinka.

Vera in prosveta.

Prof. Ivan Prijatelj.

Združevanje.

Resničen je pogovor, ki pravi: »Koliko glav, toliko misli«, in res je tudi, da ni noben človek drugemu popolnoma podoben niti po telesu, niti po duševnem doživljanju. Kljub temu pa so se ljudje že od nekdaj združevali v večje ali manjše enote in to zato, ker je človek po svoji naravi družabno bitje, potreben pomoči in podpore svojega bližnjega. Človek se zaveda, da je sam le kapljica v morju človeštva, zaveda se, da more nekaj doseči le v družbi in s pomočjo družbe. Iz te zavesti si lahko razložimo, zakaj imamo v današnjem času toliko različnih organizacij: verskih, političnih, gospodarskih, prosvetnih itd., izmed katerih zasleduje vsaka čisto določen namen, ki ga skuša doseči z združenimi močmi svojih članov.

Pri nekaterih organizacijah, kakor gospodarskih, stanovskih, strokovnih, dobrodelnih, nima, oziroma ne bi smelo imeti versko ali pa politično prepričanje na uspešno delovanje nikakega vpliva. Ali, žal, danes je čisto drugače. V marsikaterem oziru so že čisto bolestne razmere; vse se presoja in dela po tem, kakšnega prepričanja je kdo. V človeku ne vidimo več svojega bližnjega, ampak svojega somišljenika ali pa nasprotnika. In vendar veljajo Kristusove besede: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe« tudi za današnji čas!

Drugačna pa je zadeva s prosvetnimi organizacijami. V teh se govori o vsem mogočem; govori se o zgolj izobraževalnih in poučnih stvareh, govori pa se tudi o stvareh, ki segajo globoko v naše versko življenje, kakor n. pr.: Odkod človek, o postanku sveta itd. Zato se na kratko pogovorimo, v kakšnem razmerju naj bodo prosvetna društva do vere, oziroma do Cerkve.

V ljubezni do vere.

»Glej, ta je postavljen v padec in vstajenje mnogih v Izraelu, in v znamenje, kateremu se bo nasprotovalo« (Luk. 2, 34—35). Da, Kristus je znamenje, kateremu se je nasprotovalo v vseh časih zdaj z večjo, zdaj z manjšo silo. Posebno v zadnjih stoletjih so skušali različni možje dokazati, da Kristus ni pravi Bog, in če je živel, da je bil samo učen človek. Dokazati so hoteli, da ni prve božje osebe, Stvarnika vseh stvari. Sramotili so verske nauke in zasmehovali našo nebeško Mater. Učili so, da človeka ni ustvaril Bog, trdili so, da si vera in znanost nasprotujeta itd. Razširjali so vse te različne protiverske nauke med ljudstvo, zlasti med mladino. Tudi med našim slovenskim narodom so se pojavljali in se pojavljajo pre-roki, ki skušajo razširiti te nauke z namenom, da bi iztrgali iz src našega ljudstva najdražji zaklad — sv. vero.

Pripoznajmo, deloma se jim je to posrečilo. Le opazujmo del našega delavstva in videli in slišali bomo, v kakšni veri sovražni miselnosti živi to delavstvo! Opazujmo del našega meščanstva! Koliko je ljudi, ki bi se vprašali: Odkod sem, zakaj in čemu živim? Ne brigajo se za dušno življenje onstran groba, delajo in živijo samo za svet in svojo najvišjo srečo vidijo menda v avtomobilih, čez nekaj let mogoče že v aeroplanih.

Prijatelji, ali ni morda že tudi med našimi vrstami nekaj verske mlačnosti? Ali ne gremo morda k službi božji ne iz svoje dušne potrebe, temveč iz navade, iz zunanosti? Ali ni morda že tudi iz naših vrst izginil socialni zmisel Gregorčičevih besed: »Odpri roke, odpri srce, otiraj bratovske solze«?

Morda je nekaj ovenelih listov tudi med nami, večina našega naroda je pa vendar ostala zvesta Kristusu in njegovim naukom. Verni kristjani hočemo tudi ostati, ker vemo, da ni bilo in ne bo nikdar človeka, ki bi mogel dokazati, da Kristus ni živel ali da Kristus ni bil pravi Bog. Učiti in izobraževati se hočemo tudi nadalje in črpati nauke iz vrelcev prave znanosti, ki nikakor ne nasprotuje naši veri; nasprotno, vera in prava znanost se med seboj podpirata in izpopolnjujeta. Saj je znano, da so najvišji duhovi, največji učenjaki vseh časov bili globokoverni, da so se klanjali vsemogočnemu Stvarniku in ga slavili s svojimi deli.

Prosvetno društvo.

Človek potrebuje poleg dušne hrane, ki mu služi v zveličanje njegove duše, še druge hrane, ki je v naših razmerah ne more deliti Cerkev. Človek potrebuje hrane, ki mu služi v razvedrilo in zabavo, ki mu služi v izobrazbo, da more tuzemeljske dobrine pravilno in koristno uporabljati. Za to dušno hrano pa skrbijo danes prosvetna, izobraževalna in bralna društva širom naše domovine, in sicer s primernimi igrami, petjem, predvsem pa s predavanji in z izposojanjem knjig. Ker vršijo prosvetna društva tako važno nalogo, zato si moramo biti popolnoma na jasnem v prašanju: v kakšnem razmerju naj bodo prosvetna društva do vere, oziroma do Cerkve.

Najlepši odgovor na to vprašanje vsebujejo besede, ki jih je izrekel pred nekaj meseci lavantinski vladika dr. Andrej Karlin: »Pazljivo zasledujem delo katoliških prosvetnih društev, ker ta vršijo moderno apostolstvo.« Da, naša društva naj vršijo novodobno apostolstvo, varujejo naj naš narod pred kvarnimi vplivi brezverstva in izobražujejo naj ga v zmislu naukov Kristusove Cerkve in posredujejo naj mu odkritja in pridobitve prave znanosti. To svojo vzvišeno nalogo pa bodo mogla vršiti društva le takrat, ako bodo ostala sama sebi zvesta, ako bodo vedno delovala v najboljšem soglasju s Cerkvijo.

Morda bo kdo rekel: Ali je potrebno, da o tem govorimo, saj to je samo po sebi razumljivo? Da, potrebno je, ker vemo, da so med nami društva, ki tudi služijo izobrazbi, ki pa imajo ta nedostatek, da se v njih ne govori o resnicah sv. vere v dobrem zmislu, temveč nasprotno, da se te največkrat na prikrit način napadajo in celo zasmehujejo. V teh društvih tudi niso preveč rahločutni v izberi in izposojanju knjig. Izposojujejo se knjige, ki so spisane ravno s tem namenom, da spodkopujejo v srcih ljudstva zvestobo in udanost do sv. vere in do Cerkve. In kdor čita take knjige, ta srka iz zlate čaše pogubonosen strup, ki prej ali slej zastrupi njegovo dušo. Človek je že tako bolj nagnjen k slabemu ko k dobremu, in kdor to človeško nagnjenost k slabemu pospešuje, ta hudo greši nad svojim bližnjim. Ko človek čita v časopisih o tolikih pobojih in samoumorih se nehote vpraša: Kam plovemo? Vzrok tem žalostnim pojavom pa prav gotovo niso nauki sv. vere ali pa dobre knjige.

Katoličani smo in naša sveta dolžnost je, da vsak izmed nas pomaga po svojih močeh graditi stavbo krščanske prosvete. Zato na delo, pri čemer pa se vsekdar zavedajmo, da Kristus ni prinesel na svet samo miru, ampak tudi meč!

Naša knjiga.

Dr. A. Veble.

Človeško srce je tako ustvarjeno, da vedno hrepeni po prijateljstvu. Brez prijateljskih vezi in prijateljske ljubezni ni lepega življenja. Vsaj enega prijatelja mora imeti vsak človek, in sicer odkritosrčnega, zvestega prijatelja, ki ga ne zapusti niti v največjih stiskah.

Tak prijatelj je človeku dobra knjiga. Kakor je kmetovalcu potreben plug, potrebno, da orje zemljo, reže brazde, izrahlja prst, goji koristne rastline ter dviga zemeljske zaklade, tako je vsakemu omikanemu človeku potrebna dobra knjiga za izpopolnitev duševnega življenja. Iz knjig se učimo najpotrebnejšega znanja za vsakdanje življenje. Iz knjig črpamo modrost in znanost, ki se je nakopičila po tisočletnem trudapolnem iskanju resnice pri vseh omikanih narodih. Iz knjig zajemamo tudi najlepše proizvode umetnosti v prelepih pesniških delih v vezani in nevezani besedi od najstarejših časov do današnjega dne. Umetnost in znanost zajemamo in uživamo v lepih dobrih knjigah. Brez knjige bi sploh ne bilo prosvete in omike. Zgodovina knjige je zgodovina človeške kulture (omike). Zgodovina naše knjige je zgodovina slovenskega duševnega življenja. Šele s tistim trenutkom, ko je slovenski človek začel pisati knjige v svojem maternem jeziku, je stopil v krog omikanih narodov.

Zgodovina slovenske knjige je zgodovina slovenskega naroda. V naši knjigi se izraža duša našega naroda z vsemi lepimi in slabimi lastnostmi, naše veselje in trpljenje, naše upanje in hrepenenje. Naša knjiga je odsvit tistih tajnih duševnih sil, ki so vodile in pretresale naš narod od tistega časa, ko se je sploh začel zavedati svojega življenja, do današnjega dne, ko je stopil v stik z velikim svetom.

Dobra knjiga je človeku zvesta in odkritosrčna spremljevalka in prijateljica, naša slovenska knjiga še posebej. Saj nas uvaja v zgodovino našega naroda. Saj nas uči spoznavati naše narodno življenje in vse zaklade našega duševnega življenja. Kakor nas dober in zvest prijatelj nikdar ne zapusti v življenju ter nas vedno bodri in tolaži, tako nas tudi naša knjiga navdaja s pogumom in tolažbo, da nikdar ne pozabimo živih narodovih sil, ki so ustvarile velike in neminljive zaklade naše duševnosti. Naša knjiga nas uči, da se ne smemo nikdar sramovati svojega naroda, ki je v najtežjih časih pred vsem svetom z najlepšimi pesniškimi umotvori dokazal, da živi in da hoče živeti svoje življenje.

Zato pa radi segajmo po dobrih knjigah in čitajmo, čitajmo z umom in s srcem, da spoznamo dušo svojega naroda in same sebe!

Darilo.

Za te cvete, dékle, plačilo
naj smeh
mi bo v tvojih očeh!
Solzá
da požlahtniš vsaj eno
na krvno darilo
v teh mojih prežalostnih dneh.

Josta.

Narodna noša v Konjicah in Slovenski Bistrici.

Dr. Fr. Kotnik.

Slika (str. 116) prav za prav vse pove, le škoda, da ni barvana. Predstavlja nam moško in žensko nošo iz Konjic in Slovenske Bistrice, le tega ne vemo, ali je moška iz Slovenske Bistrice, ali ženska. Nobenih ostankov prvotne preproste občestvene kulture! Tudi peča, vsaj v tej obliki in iz takega blaga, okrašena z vezeninami, ni več prvotno preprosto občestveno blago. Jopa, krilo, predpasnik, šolni z belimi nogavicami — vse, kakor se še sedaj nosijo ženske na kmetih. Prej pa so tako robo nosile tržanke.

Peča, umetno vezena in lepo zavezana, je sprva noša omožene ženske. Poznale in nosile so jo vse Slovenke, a tudi Hrvatice in Srbkinje. Dekleta so nosila v starih časih šapelj, o katerem pripoveduje l. 1227. že Ulrik Lichtensteinski. Na Gorenjskem je šapelj trak, ki so ga nosila dekleta nad čelom čez lase. Savinska dekleta pa so nosila v lase upletene »portice« in »panteljce«, kar bi deloma tudi odgovarjalo šaplju. Stara priča za to je pater Edvard Zagorc v Brežicah, ki je l. 1847. poslal »Drobincam« pesem: »Slovo od ledik stana ali: Kedar nevesto razpletajo«. Na str. 257. je pesem objavljena; 6. in 7. kitica slove:

»Razpletite mi portice,
ki so dekleta lepšale;
ne smem jih žena več nosit'
na vselj jih moram zapustit'.

Prelepi moji pankelci
zeleni ino pisani,
na vselej vas zdaj zapustim
in pečo zakonsko dobim.«

Pečo so zavezovale naše Slovenke na različne načine. Pri prihodnjih razpravah objavljene slike bodo to ponazorile. W. Šmid izvaja besedo iz italijanske ozzad — kos platna, kar bi odgovarjalo snovi in mogoče tudi izvoru.

Mož, ki ga je videti na sliki, je obrit kakor naši stari kmetje. A ti se sedaj ne brijejo po vsem obrazu, ker je to po zahodnem vplivu zopet moderno, ampak ker je to bilo v Biedermeierjevem času v modi. Pod visokim klobukom vidite čepico, kakor so jo nosili na Ptujskem

Narodna noša v Konjicah in Slovenski Bistrici.

polju in po drugih krajih tudi poleti pod klobukom s čopom na koncu, ali pa kakor so jih nosili Ziljani. Na glavi visok klobuk — cilindar. Pri nas doma so še dolgo vlačili po omarah škatlje, v katerih so ded Prežih imeli shranjene svoje stare visoke klobuke. Cilindar je t rej tudi na kmetih prodr l. Mogoče tudi ljudska pesem o razuzdanem svetu meri na to modo, ko pravi:

»Kakor nosi se gospod
tud' gre hlapec na svoj pot.
Nosi ramice visoke,
tiste turnaste klobuke,
nos'jo kape šiltaste
tiste šeme paverske.«

Takrat so namreč poznali po mestih in trgih le cilindre in kape. Današnjih klobukov še ni bilo. Cilindar se je pojavil že v 16. stoletju, pozneje so ga nosili revolucionarji, v predmarčni dobi (pred l. 1848.) pa je izgubil pomen bojevitosti ter se ohranil še čez leto 1848. Kakor izpričuje Fran Šuklje v knjigi »Iz mojih spominov«, str. 6, je v dobi Bachovega samovladja kar mrgolelo cilindrov po Ljubljani, zlasti uradniki so jih nosili redno tudi ob delavnikih. V Biedermeierjevi dobi je bil cilindar raznobarven, navadno pa belosiv ali rjav.

Francoska revolucija je izenačila in posplošila tudi moško modo, ki je taka do danes neizpremenjena; spremenjala je le kroj, osnovna oblika pa je ostala. Dandy Brummel, ki ga navaja Balzac, je nekoč rekel o možu: »Če te ljudje pazljivo gledajo, nisi dobro oblečen: potem si preveč oblečen, imaš na sebi preveč navešenega, ali pa preveč premišljuješ o svoji obleki.« S tem hoče reči, da je vse, kar pada v oči, kar hoče prekomerno učinkovati, brezokusno in grdo. Biedermeierjev čas je pokvaril Brummellovo eleganco. — Mož na naši sliki nosi belo srajco z visokim ovratnikom, ki so ga Nemci zvali »Vatermörder«. Prigodba pravi, da je sin umoril z ovratnikovima ostinama svojega očeta, ko ga je poljubil ob vrnitvi iz tujine. Odtod nemško ime »očetov morilec«. Pod ovratnikom nosi mož na sliki »jabot«, ki nadomešča današnjo kravato, za jabotom se je pojavila lepo zavezana svilena ruta in še pozneje kravata. Telovnik je mnogo-barven ter se zapenja s srebrnimi ali medenimi gumbi. V stari dobi ni segal do hlač in hlače niso segale do telovnika, zato so nosili tedaj (med l. 1700—1830) široke pasove, ki so bili usnjati in vkovani, ali pa iz drugega blaga, v katero so bili všiti okraski. Pas je iz bogate kulture meščanov, trgovcev, voznikov itd., tu je polagoma romal tudi na deželo. Mož nosi opete hlače v škornjih, ki segajo nad koleno. Pri uri visi velik privesek. Suknja je kratka, ukrojena po vojaškem načinu in ima debele srebrne ali medene gume.

Slika kaže zmes v noši iz raznih dob: Stara peča, a primeroma moderno krilo in jopa, revolucionarni cilindar, ki ga je absolutizem že popolnoma ukrotil, Biedermeierjev telovnik, ki izvira iz galantne dobe, pas, ki je samo še okrasek in ne služi več prvotnemu namenu. Dolga desetletja in stoletja razbereš v sliki in vidiš, kako so meščanski kroj prikojevali okusu na deželi. Veliko pove slika, le razumeti jo moraš.*

* Uporabljeni viri: A. Sič, O slovenskih narodnih nošah. Ljubljana 1919. W. Quineke. Handbuch der Kostümkunde. Weber, Leipzig 1908. Dr. V. Geramb, Volkskunde der Steiermark, Hause, Wien, Leipzig, Prag, 1926.

Zakon treh.

Ljudska zgodba v treh dejanjih. — Jože Staběj.

Ajta, Selčnikova hči.
Zep Gruhljek, ž njo v zakonu.
Anžgar, Ajtin in Zepov sin.
Vita Zornik.

Luka Selčnik, užitkar. Nandek Matijzel, sosed. Justa, njegova hči. Vaška otročad (Franci, Nanca in drugi). Jaka, pastir. Jurinka, občinska reva in ljudska pesnica. Moški in ženske iz soseske.

I. dejanje.

Majski binkoštni popoldan. Dan je poln luči, narava, kakor da vabi v svate. Na ledini pred Ajtino hišo se je zbralo krog petih popoldne nekaj soseske, ki užira v kramljanju in čebljanju velikoprazniški nedeljski počitek. Mir božji je nad vsemi in ni je videti nejevolje pri nikomer.

Franci *(ima v ospredju pri otrocih, kjer je trušč in pričkanje, vedno prvo besedo)*. Ne, kanjuhat se gremo! Pikl, pokl, majaron, kdor —

Nanca *(vpade)*. Ne, ne, jaz bom štela! Adam je —

Ajta *(glasno iz ozadja sem, kjer sedi in šiva, poleg nje Luka in Matijzel)*. No, bo mir ali ne! Človek samega sebe ne sliši, tak, vrišč je. *(Otroci za mah postanejo bolj tihi in mirni)*

Nanca *(otroško, a resno)*. Bolj tiho, Selčnikovi ženka se kregajo. Začnimo!

Adam je po vrtu hodil,
mnogo ptičev je naložil.
Eva jih je štela,
vedno tak začela:
Ena, dve in tri,
pojdi ven zdaj — ti.

(Pri tem pokaže pri vsaki besedi najprej na sebe, potem pa na vse po vrsti v krogu. Koga zadene beseda „ti“, izstopi iz kroga, tako da ostaneta končno samo dva. Zadji lovi, pred njim se vsi drugi poskrijejo. Ko koga ulovi ali se ga dotakne, lovi ta, ter tako po vrsti. Brez vrišča ne gre, a vsem se pozna, da se boje Ajte. Iz hiše se sliši, ko bije ura pet.)

Ajta *(pride v ospredje s šivanjem v roki)*. Zdaj pa je že dosti teh norčij! Kdo vam bo pa vedno šival, da se tu krog vlačite? Jaka, pet je ura! Vzemite si južino in ženi past. V Novini je še lepa paša. *(Gre v hišo, medtem govori)* Nekam sparno je danes, ne vem, če bo dolgo tako držalo.

Jaka *(odide iz gruča otrok v hišo za Ajto. Drugi otroci pa posedejo bolj v ozadje po ledini in se igrajo tiho s kamenčki)*.

Luka. Vidite, otroci, nam se časih ni tako godilo. Nikdar nismo smeli takole posedati ob nedeljah. Šli smo k večernicam in potem past prav do trde noči. Zato pa zdaj ljudje tudi nič nimajo, ker ne znajo več gospodariti.

Matijzel. Ej, več Luka, mi smo bili pa že druge korenine, ko so tile kofetarji! S kisom zabeljeno zmesno juho smo zjutraj polopali, pa smo nekaj veljali. Zdaj bi pa komaj bilo, da bi nosil človek za vsakim takihle molznjak.

Justa (*pride po cesti izza hiše od večernic. Z njo je Jurinka. Se mirno razgovarjata.*) Bog daj dober dan vsem skupaj! Lepo počivate.

Luka. Bog daj dobrega tudi vama! Kosti nam že rjavijo, pa si jih mažemo. Kaj pa je danes Jurinko sem prineslo? Dolgo te že ni bilo videti.

Jurinka (*šaljivo*). Bil je en hlapec, po imenu je bil Jur,
je služil pri Vrečarju štirideset ur,
potem se vrnil spet je v svoj kraj,
saj zdaj ne bo šel več nazaj.

Je pač tak z menoj, da se klatim po svetu za te uboge krajcarje. Prišla sem poprašat, če imate kaj plevela za pod prste.

Matijzel (*med splošno veselostjo in živahnostjo vseh*). Viš jo, viš! Jurinka jo še vedno maha po svoje. Zadovoljnost pa ti res nikoli iz torbe ne pade.

Jurinka. Hehe, kaj pa čem! Bog oča so rekli, bodimo veseli. Zato pa še jaz

pesmi komponiram
na svoje stare dni,
jih noč in dan študiram,
nikdar jih dosti ni.

Hehe!

Justa (*ko drugim pomežikuje*). Ono novo o koštrunu nam povej!

Jurinka. Nikarte, kdo bo pa to poslušal!

Otroci (*ki so medtem bili krog Jurinke in jo zvedavo gledali*). Ženka, povejte no!

Luka. Kaj se boš pustila prositi! Kar povej, saj nismo pri izpraševanju.

Jurinka. No, pa bodi za dobro voljo. (*Z napol pojočim glasom.*)

Jaz vam voščim najprej
gnado božjo ino večno zveličanje.
Potem pečenega kapuna,
v ponvi koštruna,
prešičevo kračo,
pšenično pogačo,
pet kosov potice,
tri litre medice,
srečo no zdravje
od pete do glave.
Jezili se boste gotovo
in rekli, to je sirovo.
Pa le nič se mi ne jezite,
meni le kar odpustite,
ker nimam še tiste pravice,
da nosila bi glanc-rokavice!

(*Se vsi smejijo in pritrjujejo, da je dobro povedala.*)

Matijzel. No, ker si ti, pa pridi v torek k nam krompir okapat. Se boš pa tam nove iztuhtala. (*Vstaja*) Pa gremo vsi skupaj, moram pogledat, kako je z živino.

Jaka (*s kosom kruha v roki, nazaj v hišo*). Ob pol osmih priženem domov, napojim pa na Curgli.

Ajta (*nekje v kuhinji*). Ti salabolsko seme, se še zdaj tu potikaš! Glej, da že zgineš in na krave dobro glej.

Jaka (*odide tiho za hišo in z njim se poižgube otroci*).

Justa (*ko odhaja z Jurinko*). Srečno vsem skupaj! Ata, da ne boste predolgo v vasi. Je nedelja, gremo prej spat.

Luka (*ki je presedel na klop pred hišo*). Srečno, Justa! Pa še kaj prihodi.

Matijzel (*za Justo*). Pridem, pridem. Z Ajto se še domenim, če mi jutri pripreže kravo. (*Zakliče na pragu v hišo*.) Ajta, kje pa si?

Luka. Kaj bi prosil, drugi krat pa smo mi na vrsti.

Ajta (*pride iz hiše in sede na prag*). Kaj bo dobrega, Matijzel?

Matijzel. Na Postiki moram popehniti nekaj brazd, pa bi prosil za sivko, naša progla je že čisto pri času.

Ajta. Kar vzemi si jo in ne bodi tako moder, da prosiš. Kako te pa mi rabimo!

Matijzel. Pa boglonaj, ne bom pozabil. (*Pomisli*.) Kaj sem že hotel prašati? Da, kje pa je danes Zep?

Ajta (*je kar nejevoljna, sunkoma*). Eh, on. Tam v tisti kamri čepi, da ga kar konec ni. Pa si menda zopet svoje cape šiva.

Zep (*se oglasi režeče nekje iz hiše*). Jezik jezičljiv, me že moraš obirati. Dosti lepo za tebe, da si moram sam šivati.

Ajta (*glasneje in zadirljivo*). Kar tiho bodi, lenoba grda! Kdo te je zdaj kaj prašal? Povsod mora imeti svoj jezik kredu. Ko bi bil le za delo tako uren!

Zep (*iz hiše*). Ti le zase glej, mene pa pusti pri miru. Ali ti na vrsti nič ne povejo, da bi manj govorila?

Matijzel (*ki je poprej prisedel k Luki*). Nič se ne prepirajta, saj vidita, da je danes velik praznik.

Ajta. Pri našem neverniku je to pač kaj! V cerkev pride vedno po zadnji križ. Grdoba grda, zdaj mi pa še spoved oponaša. Fej te bodi!

Matijzel. Nikar tako, dobra si bota.

Ajta. Bodi si dober s tako mrho. Jaz naj vse plačam in delam, da me kraj ni, on pa bi v hiši čepel in dobro jedel. Dobi si takega norca! Z ato robotava, on pa lepo po svetu flangira. Čič ne da nič, zemlja sama ne rodi.

Luka. Dokler mi Bog količkaj da zdravja, ne bom lenobe pasel.

Zep (*pride iz hiše s hlačami v roki, ki jih je šival. Molčeč in zamišljen mož. Glavo nosi vedno nekoliko upognjeno*). Jo pa menda jaz? Vi s svojo kurljavo roko!

Luka (*vzroji*). Kaj boš ti, ki si priberačil in nimaš drugega ko luknjo v požiralnik!

Ajta (*ki se je kar stran obračala od Zepa, samo da ga ne vidi*). Viš, tak je! Še očeta ne pusti pri miru. Saj pravim nobene vere nima.

Zep. Jo imaš pa ti, dolg jezik!

Luka. Odgovarjati znaš dobro, za drugo si pa zanič.

Matijzel. Za božjo voljo, nikar se zopet ne kregajte, na tak sveti dan! Vse se čuje po vasi.

Zep. Njo je kaj sram? Reglja, da jo slišiš v peto deželo.

Ajta. Pa imam jaz dolg jezik? Kakor kača ga vedno steguje. (*Se zasolzi*) Še zdaj ne da miru, ko je Anžgar doma.

Matijzel (*vstane presnečen*). Eh, kaj je Anžgar doma? Kedaj je pa prišel? (*Zakliče v hišo.*) Anžgar, pridi no pridi ven! Boš pa kaj novega povedal.

Zep. Ti in Anžgar sta oba iste robe. V kot si ga postavi!

Matijzel (*potihoma*). Bodita no pametna! Anžgar krega ne prenese.

Ajta. Temu pa je kaj zato, ko ga je tako sram, kakor psa strah.

Anžgar (*pride s knjigo v roki iz hiše*). Vi ste tu, Matijzel? Sem mislil, kdo me kliče. (*Da Matijzlu roko.*) Kaj ne, pri nas je vedno veselo!

Matijzel (*zelo prijazno*). Glej ga, glej! Pa si šele prišel pogledat k nam. Dolgo te ni bilo.

Anžgar (*sede na klop*). Same skrbi. Matura me čaka.

Ajta. Zato pa, pri nas pa ni božjega miru. Pravim, da bom tiho, pa me že kako spelje.

Anžgar. Mama, kolikokrat ste že to rekli, a je vedno enako! Svojo besedo sem vam že povedal.

Ajta (*v jok*). Zdaj pa sem zopet jaz kriva, vedno jaz. Onega tam pa ne vidiš, njemu ne rečeš nič.

Luka. Malo bolj bi že res lahko imela jezik za zobmi.

Ajta (*vstane užaljena in odide med jokom*). Vsi planete po meni, kakor pes na kost. Le čakajte, še boste že videli, ko me več ne bo. Vse bom prodala in nekam šla.

Zep. Prodaj, bo vsaj vsega konec. Dobrega tako ni nič pri tej hiši. (*Odide nekam za hišo, Luka pa se odpravi v hišo*)

Matijzel (*po obotarljajočem pripravljanju*). Anžgar, zdaj ko sva sama, te smem prašati, kako daleč ste se zmenili z mamo?

Anžgar. Ono o bogoslovju? Nič veliko se nisva menila, pravzaprav nič. Mamine misli vem (*pomisli*), svoje pa tudi!

Matijzel. Ne bodi hud, Anžgar, saj veš, da te imam rad in mamu tudi, da ti tole rečem: Predvčerajšnjim, ko si pisal, da prideš domu, je bila Ajta s pismom pri nas. Nič ji ni bilo prav, da nisi onega o gospodu nič pisal. Velika sirota je. Vseh osem let — samemu ti je bolj znano, ko meni — je spravljala skupaj krajcarje in ti jih pošiljala v mesto. Rada te ima, spoštujmo sveti krst, kakor grlica mlade.

Anžgar. In jaz imam mamu rad, bolj rad ko vi vsi skupaj veste. Vem, kaj sem jim dolžen. Pa težko je govoriti o takih rečeh, ž njimi pa sploh nič, ker me sodijo samo po svoje, za moj svet pa ne vejo.

Matijzel. Moraš biti pa zato ti bolj pameten in ji storiti po njeni volji. Veliko trpi; ž njim pa tako veš, da se že od nekdaj ne razumeta.

Anžgar. Kaj imam jaz doma? Pomislite, od rojstva živim vedno v tem prepiru. Naj vam naštejemo noči in dneve, ko sem trepetal za mamino življenje? Vam naj pripovedujem o oni popolnočni uri, ko je oče trl materino skrinjo in jemal iz nje njen denar? Mati se je branila, jaz šestletni otrok pa sem se ji skrival za krilo in s sklenjenimi rokami prosil očeta, naj ji prizanese. Čez prsa sem ji padel, ko jo je vlačil oče za lase po tleh. Pa sto in sto je takih težkih spominov, da ne omenim vseh grozot tistega, ko sva bila z mamo zaklenjena pred ato v kleti in kjer sem že jaz — bilo mi je menda krog pet let — ob jokajoči materi pobožno žebiral največjo modrost življenja v otroškem jeziku: Oče naš, ki si v nebesih. Povejte, kolikokrat ste bili že živa priča za vse sekire in motike, ki jih je zmetal ata za mamo? Hudičevo gnezdo je to in ne zakon, jaz pa naj bom gospod? (Dalje bo sledilo.)

Tatje.

Povest s Pohorja. — Matko Krevh.

»Nekaj posebnega, nekaj posebnega,« je mrmral oče zase ter iskal vzroka. Spominjal se je, da je bil sin še tedaj, ko sta zapuščala gozd, dobre volje in zgovoren. S kom je bil skupaj? V tem trenutku se je zjasnilo v starčevi glavi, spomnil se je Anice, ki mu je prišla z vedrom naproti in vzkliknil je polglasno: »Za dekletom gleda.«

»Kaj ste rekli?« je vprašal France zamišljeno.

»Nič takega.« In spet sta molčala, zatopljena vsak v svoje misli. France se je pečal s svojo srčno zadevo. Še nikdar ni bil tako nezadovoljen sam s seboj, kakor tokrat. Nekaj mu je pravilo, da je bil premalo srčen, preveč neroden in počasen — in da bi tako ne smel začeti poizvedovati po ljubezni pri Anici, ki mu je po vsej pravici pokazala hrbet. »Ali je zdaj vsega konec?« se je izpraševal mladenič, zroč v temo pred seboj. V srcu se je zganilo nekaj kakor vroče hrepenenje po lepi deklici in skrivnosten glas je šepetal: »France vjel si se; Aničine čarobne oči so te začarale.« France je verjel in kar nič se ni trudil, da bi se izvil iz te mreže. »Znabiti jo pa dobim« — si je mislil. Sklenil je, da jo prihodnjič nagovori prijazneje in jo vpraša resno, če je voljna postati njegova. Toda spet so se oglasile ovire in to pot s tako silo, da je France skoraj obupal nad svojim uspehom. Anica je bila hči gruntarja, ki sicer ni bil najbogatejši, pa vendar trden kmet. Bog ve, če se ne bi obotavljal dati hčerke tesarju, ki bo podedoval le revno kočjo in nekaj denarja! Ko bi ga Anica vsaj marala, potem bi se že nekako uredilo, da bi bilo vsem prav, Francetu pa najbolj; toda kdo je porok, da nima Anica že drugega fanta izbranega?

Pri Gručarju ju je zbudil iz zamišljenosti pes; France se je vstrašil nenapovedanega pozdrava, zato je jezno zamrmral nad psom, kar je žival tako razkačilo, da je pokazala dve vrsti zob. Iz tega neprijetnega položaja ju je rešil hlapec, ki je ozmerjal psa z najizbranejšimi priimki in mu ukazal iti spat na parno k pastirju. Hlapec ju ni takoj spoznal, šele, ko sta se mu približala na pet korakov, je vzkliknil: »A vidva sta; pa vaju nisem spoznal.«

»Tema je in molčala sva tudi.«

Hlapec je postal zgovoren; pravil jima je kaj so delali, kakšno je bilo vreme in še mnogo drugega o svoji hlapčevski službi. Tesarja sta ga poslušala potrpežljivo in pridejala tupatam opazko. Že sta se odpravljala, tedaj pa stopi hlapec trdo k njima in reče šepetaje:

»Na sledu so tatovom, ki so kradli pri Dobniškem ovčjaku.«

Tesarja sta se začudila, kajti o tatvini nista vedela ničesar, in kdo naj bi jima tudi povedal; Gričnikovi mogoče?

»Kakšni tatovi?« sta vprašala oba hkratu.

»Ali ne vesta? Ono noč pred mežlinskim sejmom je zmanjkalo Dobniku dvoje ovc; gospodar je vso stvar naznanil orožnikom, ki že iščejo tatove.« »Neverjetno!« se je zavzel oče Jereb, »ali se najdejo taki zlikovci — in celo na kmetih?«

»Seveda je mogoče, ker ovc ni, pa jih ni.«

»Kaj pa, če jih je pastir izgubil,« je pripomnil France.

»Kar tako jih bo izgubil, beži, beži! Iskali so jih zastonj. Ovc ni nikjer; tatovi so bili.« Nastal je za trenotek molk; hlapec ju je gledal samozavestno, tesarja pa sta prevdarjala na tihem.

»Koga pa sumijo?« je vprašal čez nekaj časa France. Hlapec je postal nezaupen; z največjo opreznostjo je dejal:

»Težko je reči, kdo bi bil, ker še pač ni dokazano.«

»A nekdo mora biti sumljiv.« — Hlapec se je ozrl ter stopil še bliže:

»Gričnikova sta bila, pravijo; a jaz ne vem.«

»Gričnikova?« sta se začudila tesarja in se spogledala. France se je spomnil Petra, ki je gnal dvoje ovc na sejem. »Nemogoče!« je vzkliknil, »neutemeljeno sumničenje je in grdo obrekovanje.«

»Nisem jaz prvi, ki je začel sumiti ta dva.«

»Nemogoče pa tudi ni,« je pridejal čez nekaj časa oče Jereb, »Gričnikovi so neodkriti ljudje, potuhnjeni in nezaupljivi.«

»Toda meni je povedal Gričnikov pastir, da menijo prodati dvoje ovc, videl sem Petra, ko jih je gnal.«

»Kdor ima namen krasti, je tudi previden. Gričnikovim ne zaupam prav.«

Oče Jereb je zavihtel sekiro na ramo ter stopil za korak v smeri proti domu. Tedaj se je spomnil France Anice. Ali je mogoče? Anica — nepoštena? Ne, za vse na svetu ne!

Tesarja sta se naglo poslovila in odšla po strmi cesti proti domu. Oče je godrnjal in se kregal nad nepoštenjaki, sin pa se je boril z mislijo, da bi bila zapletena v tatvino tudi Anica. Tuhtal je in prevdarjal, zagovarjal Anico v duhu. Pred oči mu je stopil dogodek pri studencu in še povečal sum; njena podoba, dozdej tako čista in mična, je začela bledeti. Zdelo se mu je, da so oči, v katere je gledal nedavno, neodkrite — hinavske. »O Anica!« je vzdihoval, »bodi vsaj poštena, četudi me ne mara.«

Že sta bila blizu koče, a še vedno sta molčala, tik pred domom pa je izpregovoril oče rekoč:

»Gričnikovi so tatovi.« Ako bi se vsekaj France s sekiro, bi ga ne zbolelo tako, kakor so ga te besede. »Zdaj je konec vsega!« je ponavljal kakor v sanjah; bil je skoro prepričan, da je Anica zanj izgubljena. A prav na dnu srca se je skrivala nada kakor plaha ptička; ni si upala na površje in France tudi ni imel poguma izvabiti je iz skrivališča, da bi zašepetala Francetu: upaj, ni še izgubljeno!

(Dalje bo sledilo.)

Miguel de Unamuno, španski pisatelj in filozof. Vsak narod potrebuje krepke roke močnega voditelja, ki mu utira pot in ga pelje kvišku na vseh poljih človeškega udejstvovanja. Kaj bi bili mi Slovenci brez Kreka, Slomška, kaj bi bili Hrvati brez Strošmayerja, kaj Srbi brez Svetozarja Markoviča! Sam Bog nam je poslal te voditelje, da so dvigali narod, ga učili, da je napredoval umsko, srčno in gospodarsko. Narod pa ne potrebuje samo voditeljev, temveč tudi ostrih kritikov, ki šibajo njegove napake, mu kažejo njegov spačen obraz in očitajo v lepi obliki povesti, pesmi, njegove grehe. Naš Cankar je tako bičal naše slovenske narodne slabosti. Vsaka njegova knjiga je umetniško delo in obenem ogledalo čednosti in slabosti Slovenca. Tak Cankar pri

Špancih, ki dviga, uči in šiba špansko ljudstvo, je znameniti pisatelj in filozof Unamuno. Njegova dela, članki in knjige so izredno globoka, špansko narodno dušo v vseh njenih vrlinah in slabostih do golega odkriva, ima velikanski vpliv na vse narodno življenje. Njegova dela predstavljajo v francoski, angleški in nemški jezik, tako da dobiva svetovno slavo. Španci so staro ljudstvo, govorijo latinskemu podobni jezik, so pobožni, a manjka jim pravega zmisla za izobrazbo in vztrajno delo. Njihova zaostalost se razodevlje v veliki nepismenosti ljudstva, 50 % jih ne zna čitati in ne pisati. Pod vplivom gromovitega pisatelja pa se obračajo razmere na boljše. Njegov močni duh in energična beseda dramatično ljudstvo iz duševne zaspanosti. Kako dobro, da bi tudi med nami vstal kak slovenski Unamuno. V Ljubljani izdajajo vnovič knjige rajnega Cankarja. Po njih se bo tudi naše ljudstvo dvigalo iz mrtvila in zaspanosti, rezka in ironična beseda njegova bo tudi sedaj živečim slovenskim zaspancem in komodnejšem odločen in neizprosno klic k vstajenju.

DRUŠTVENI NOVIČAR

Dekliška zveza v Mali Nedelji. Redko se oglasi naša Dekliška zveza v »Našem domu«. Da se res gibljemo in delamo vse članice z veseljem, pokaže kratko poročilo. Na osmih dobro obiskanih sestankih smo imele 15 poučnih govorov, deklamacije, dvogovore. Z dvema prireditvama smo se pokazale pred občinstvom. V »Čebelico« znašamo precej pridno svoje prihranke. 15 sestankov s 15 poučnimi govori, deklamacijami in dvogovori pa smo imele že v letošnjem poslovnem letu. Imele smo tudi štiri seje. Sklenile smo, da bomo naprej nastopale pri sestankih z govorčki o gospodinjstvu, da se izurimo tudi v tej najvažnejši nalogi dekleta. K našemu delu in uspehu nam največ pomaga naš dobri in požrtvovalni g. voditelj, katerega naj nam ljubi Bog še dolgo ohrani. — Upamo, da se bo naša Dekliška zveza letos, ko obhaja petletnico svojega obstoja, še pomnožila, saj se bo posvetila ob proslavi presv. Srcu Jezusovemu. Veliko se imamo vosekovati za naše najdražje svetinje. Čuvajmo jih, in hočemo ostati verne, da bomo vredne hčere matere Slovenije!

Katol. slov. izobr. društvo v Studencih pri Mariboru. Gospod urednik, dovolite par vrstic tudi o našem društvu, ki je dosedaj še molčalo. Javiti moram, da še živi. Datira že od l. 1903. Zadnji občni zbor je bil 14. marca tega leta. Izvolili smo si novega predsednika g. Jankota Mlakerja. Njegova delavnost in

skrbnost nam daje upanje k novemu procvitu. Žal, da je gospod Janko tako zelo zaposlen že drugod. Med vojsko je bilo društvo zaspalo. S prihodom oo. kapucinov v Studence se je začelo polagoma dvigati, oživljati, četudi ima razne težkoče. Krvavo bi potrebovalo večje dvorane ali »Doma«. Zato je začelo zbirati dobrohotne prispevke za »Katoliški dom«. S temi vrsticami se obračamo na vsa Prosvetna društva z milo prošnjo: Podpirajte nas, ker bijemo hud boj v »rdeči trdnjavi«. — Nekaj razveseljivega pa vendar zabeležimo. Pred praznikom, oziroma nedeljo »Varstva sv. Jožefa« se je vršila v naši cerkvi sv. Jožefa skromna tridnevnic za govori za moše — in litanijami sv. Jožefa. Proti pričakovanju se je te tridnevnice sorazmerno z našimi okoliščinami udeležilo lepo število mož. Dal Bog, da bi napredovali.

Pišee. 16. maja je tukajšnja Dekliška zveza priredila »Materinski dan«. Na vzporedju so bile štiri deklamacije: Naš maj, Mamici zlati na materinski dan, in druge. Prizor »Marijin otrok« je kazal dekletom, da najdejo le v Marijini družbi pravo neskajeno veselje. Predsednica T. Uršič je govorila o ljubezni dveh mater, nebeške in zemeljske ter je spodbujala dekleta, naj bodo njih vredne hčere. Skupno smo zapele več pesmi. Udeležba je bila lepa; bilo je zlasti veliko mater in deklet.

LEPA KNJIGA

Dr. Alojzij Remec: Zakleti grad.
Romantična igra v petih dejanjih. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1926. Cena 22 Din. — Ta igra je list iz davnih dni našega naroda, ko je z znamenji na nebu šla črna smrt skozi slovenske dežele, ko so v plamenih grmad umirale žrtve praznoverja, ko je zbegano ljudstvo iskalo, rešitve iz krutih krivic in iz borbe med luteranstvom in katoličanstvom. Romantična snov iz burnega 16. stoletja daje igri tajinstven okvir, iz katerega stopajo osebe, kakor da so oživele iz starih kronik in iz narodne pesmi. Grad, razvratni, v bistvu pa nesrečni gospod Ludovik de Vacano, možu nad vse zvesta grofica Katarina, ljubka spletna Marjetica, računajoči grajski pisar, vas, zagonečni večni žid, skopuški krčmar, romarji, tovarniki in tlačani: to sta oba svetova v igri, vsak s svojo zgodbo in svojimi ljudmi. Iz daljnega sveta pa je pripeljala bela cesta domov spokornika Leonharda de Vacano in popotnega sholarja iz Padove, očeta in sina, ki ne ve sta drug za drugega. Dočim zadene Leonharda smrtonosna krogla, ki mu jo je poslala v srce prevelika uslužnost njegovega lastnega sluge, se reši sholar z Marjetico edini iz vseh grozot, ki uničijo propadajoči plemiški rod in njih grad. Bujna pestrost Valvazorjevih zgodb in trpka preprostost narodne pesmi, dajeta igri poseben čar. Veselje in žalost, temna tragika in staroveški humor se menjata s senco in z lučjo v igri. Borbe in trpljenje, smrt in zmaga osebnosti v igri ustvarijo občutje, ki raste preko preteklosti v brezčasnost in v boljši, jasnejši svet ljubezni in pravice. »Zakleti grad« bo kot knjiga našel številne bralce. A

tudi kot odersko delo si osvoji pot na naše odre. Izraziti značaji in romantična zgodba bodo zanimali igralce in gledalce do zadnjega. Vse pesmi v igri je uglasbil Zorko Prelovec, povsem v skladu z značajem igre. Te skladbe so izšle obenem z igro in jim je uspeh zagotovljen, kjerkoli se bo vprizoril »Zakleti grad«.

Obrtna, trgovinska, tvorniška in železniška terminologija. Nemško-slovenski del. Zbral Henrik Podkrajšek, profesor na tehniški srednji šoli v Ljubljani. — Ta prepotrebni slovar je pravkar izdala Družba sv. Mohorja na Prevaljah. Kako silno smo pogrešali take knjige, pričajo leto za letom pogostejše ponavljajoče se želje in zahteve po tehniškem slovarju, objavljene po slovenskem časopisu. Toda ni čudo, da je ostala želja toliko let neizpolnjena, kajti tako težavno delo je mogel izvršiti le strokovnjak mravljinje marljivosti s temeljitim jezikovnim znanjem in vsestranskim globokim pogledom v najrazličnejše obrtotehniške stroke. Prof. H. Podkrajšek, ki se je že pred tridesetimi leti pogumno lotil ledine na polju slovenskega tehniškega izrazoslovja in ki je spisal že premmnoge obrtne in trgovske strokovne učne knjige, je rešil tudi to nalogo izborna. Vsi, ki so kdaj s trudom ter zamudo dragega časa zaman iskali po dosedanjih slovarjih primerne izraza — in kdo izmed Slovencev, ki ljubimo čistost domače besede, še ni bil spričo napredka moderne tehnike v zadregi za pravi izraz, — bodo založništvu, zlasti pa marljivemu in vestnemu pisatelju hvaležni za to neprecenljivo delo. — Slovar obsega sedemnajst tiskovnih pol v priročni obliki in stane vezan 60 Din.

Naročajte knjige „Nove založbe“ v Ljubljani in „Mohorjevo knjižnico“, ki jo izdaja Družba sv. Mohorja na Prevaljah!

Cene so nizke, knjige pa po vsebini in zunanji opremi

prvovrstne!

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani

Dunajska cesta št. 17.

Sprejema:

V požarnem oddelku: Zavarovanja vseh poslopij in premakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, streli in po eksploziji svetilnega plina, po znano nizkih cenah. — **V življenjskem oddelku:** Zavarovanja na doživetje in smrt v vseh sestavah, zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.

Podružnice:

Sarajevo, Koroščeva ul. 15; Zagreb,
Hatzela ulica 12; Celje, Breg 33 in
Split, Ulica 11. puka.

Ceniki in pojasnila z obratno pošto brezplačno.
Zanesljivi posredovalci se vedno sprejemajo.